

zaaknummer: 556863
afdelingsnaam: BenO-Leef- & Vestigingsklimaat
steller: Marjolein Van Dongen
telefoonnummer 035 629 2883

onderwerp: Startnotitie RES Noord-Holland Zuid.

Voorstel

1. In te stemmen met de startnotitie Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid, waarbij Gooi en Vechtstreek een van de zes deelregio's is en een deel-RES vormt.
2. Om regiospecifieke uitgangspunten mee te geven als kader voor de deel-RES Gooi en Vechtstreek. Dit betreft:
 - a. De energiebesparingsopgave in de gebouwde omgeving heeft prioriteit.
 - b. De optimale hernieuwbare energiemix past bij de unieke regionale landschappelijke en gebiedskwaliteiten en de economische kansen (dit betreft opwekking van hernieuwbare energie in de ondergrond, op de bovengrond en in de bebouwde omgeving).
 - c. De kansen voor geothermie en aquathermie als energiebron wegen volwaardig mee.
 - d. De raadsleden zijn betrokken gedurende het opstellen van de RES en nemen kaderstellende besluiten. We werken samen met onze partners van "Samen op Pad" en bewoners aan de energietransitie.

Samenvatting

De energietransitie is de overgang naar een energiesysteem, waarbij duurzame energiebronnen volledig voorzien in de energievraag. Dit betekent de uitfasering van fossiele brandstoffen in Nederland over een periode t/m 2050. In de Regionale Energiestrategie (RES) worden nationale afspraken uit het Klimaatakkoord in praktijk gebracht. De regio Noord Holland Zuid (NHZ) is één van deze 30 RES-regio's van Nederland. Gooi en Vechtstreek vormt een deelregio binnen RES NHZ. Om het RES proces formeel te starten ligt de startnotitie RES NHZ voor aan de raad ter vaststelling. De landelijke Handreiking RES gaat in dit proces uit van het "informerend" van de raad over de startnotitie RES. Het college vindt het belangrijk dat de raad actief betrokken is en inbreng kan leveren op de kaders voor de energietransitie en de regiospecifieke uitgangspunten daarin.

Hilversum maakt onderdeel uit van de RES-regio NHZ en wethouder Kastje vertegenwoordigt de regio Gooi en Vechtstreek in de stuurgroep RES NHZ. Door deze bestuurlijke inzet is het gelukt een eigen deel-RES Gooi en Vechtstreek te vormen. We hebben ook onze regionale prioriteiten op de agenda gekregen van de RES NHZ, zoals energiebesparing. De deel-RES maakt het mogelijk om onze regionaal specifieke kenmerken zwaar te laten wegen. De regiospecifieke uitgangspunten, zoals energiebesparing en ons unieke landschap, zijn hier een uitwerking. Bij het opstellen van de deel-RES krijgen wij ondersteuning van een programmeerteam van de RES NHZ, zoals procesbegeleiding en lokale participatie ateliers. Dat helpt ons een passende energiestrategie op te stellen voor de regio Gooi en Vechtstreek.

Inleiding

Naar verwachting wordt in het najaar 2019 het nationaal Klimaatakkoord gesloten; de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015). In het akkoord worden afspraken gemaakt over de invulling van de doelstelling om een reductie van de CO2 uitstoot te bereiken van 49% in

2030 en als einddoel 95% CO2 reductie in 2050, ten opzichte van 1990. Voor het uitwerken en realiseren van de nationale doelen en afspraken is regionaal en lokaal maatwerk nodig. Het vraagt om nieuwe manieren van intensieve samenwerking tussen overheden, inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Daarom hebben de overheden in het Interbestuurlijke Programma (IBP) in februari 2018 afgesproken om een meerjarige programmatische nationale aanpak uit te werken met landsdekkende Regionale Energie Strategieën (30 regio's). Dat resulteert in een landelijk programma RES dat wordt ingevuld door VNG, IPO, UVW en de ministeries van BZK en EZK. In het IBP is afgesproken dat de besluitvorming over de uitvoering van deze strategieën plaatsvindt via het omgevingsbeleid van gemeenten, provincies en Rijk en via het beleid van de Waterschappen (o.a. waterbeleidsplannen). Als onderdeel van het Klimaatakkoord (specifiek voor de klimaattafels elektriciteit en gebouwde omgeving) hebben de decentrale overheden - gemeenten, provincies en waterschappen - afgesproken om een Regionale Energie Strategie (RES) op te stellen; een regionale aanpak leidt tot de beste kansen, oplossingen en inzichten, op basis van de mogelijkheden in de omgeving.

Samenwerking energietransitie Gooi en Vechtstreek

In Gooi en Vechtstreek werken overheden, energiecoöperaties, waterschap, water- en elektriciteitsnetbeheerders, huurdersverenigingen en woningcorporaties sinds november 2017 samen aan de regionale energietransitie. Onder het motto '*Samen op pad*' bespreken zij de voortgang in het Bestuurlijk Overleg Energie Gooi en Vechtstreek (BOEG). Bij het opstellen van de nieuwe Regionale Samenwerkingsagenda 2019-2022 hebben alle gemeenteraden de energietransitie als speerpunt ingebracht. De gemeenten willen aansluiten bij de landelijke CO2 reductiedoelstelling en zien de regio Gooi en Vechtstreek als gewenst schaalniveau om de ambities te realiseren. Deze samenwerking richt zich op:

1. het versnellen van het verduurzamen van de gebouwde omgeving
2. transitie naar een aardgasvrije regio met hernieuwbare energie

De RES is een regionale opgave waarbij gemeenten, de Provincie en Waterschappen in de regio Noord-Holland Zuid deze samen vormgeven. Samen hebben zij deze Startnotitie RES opgesteld. Legitimering verloopt via de raden, staten en waterschapsbesturen. Het document geeft bestuurlijk commitment voor het meewerken aan de nationale opgave van 49% CO2 reductie in 2030. Binnen 6 maanden na ondertekening van het Klimaatakkoord moet per energieregio een concept RES aan het Rijk worden aangeboden. Regio Gooi en Vechtstreek is onderdeel van de energieregio Noord-Holland Zuid (NHZ). De regio NHZ bestaat verder uit de deelregio's IJmond Zuid-Kennemerland, Zaanstreek-Waterland, Amstelland, Haarlemmermeer en Amsterdam. Alle gemeenten in de RES NHZ, behoudens Amsterdam Amstelland en Haarlemmermeer, bieden raad de startnotitie aan voor besluitvorming. In Haarlem is deze als eerste behandeld en als hamerstuk vastgesteld na commissie behandeling.

Elke gemeente heeft invloed en inbreng op de uiteindelijke RES; de gemeente bepaalt zelf welke mogelijke maatregelen binnen de gemeentegrens (kunnen) worden genomen. De RES wordt geïncorporeerd in de gemeentelijke omgevingsvisie en uiteindelijk in een Omgevingsplan.

Probleemstelling/doel

Het doel van de RES is bij te dragen aan de opwekking van duurzame elektriciteit (35 TWh aan wind- en zonne-energie op land), de warmtetransitie in de gebouwde omgeving (van fossiele naar duurzame bronnen) en de daarvoor benodigde energie-infrastructuur.

Concreet komt de regio met een voorstel voor:

1. **Het opwekken van duurzame elektriciteit op land.** Als bijdrage aan de landelijke doelstelling om 35 TWh duurzame energieopwekking op land te realiseren in 2030. Er komen afspraken in te staan over de hoeveelheid opwek van elektriciteit door wind en zon op land, de elektriciteitsinfrastructuur en de ruimtelijke inpassing;
2. **De regionale verdeling van warmte (Regionale Structuur Warmte).** Daarin staat opgenomen wat het warmteaanbod is (industrie, geothermie etc.), de warmtevraag, de infrastructuur en de ambitie.

Argumenten

1. *Instemmen met de startnotitie Regionale Energiestrategie Noord Holland Zuid, waarbij Gooi en Vechtstreek een van de zes deelregio's is en een deel-RES vormt.*

1A De gemeenteraad neemt zo vanaf de start van de RES een actieve rol in de lokale energietransitie. Daarmee neemt de raad een actievere en meer betrokken rol dan verplicht is volgens de landelijke handreiking RES, zie ook 2d.

1B Het opstellen van een deel-RES Gooi en Vechtstreek geeft Hilversum meer invloed, in vergelijking met een RES alleen op de schaal van Noord-Holland Zuid.

Daarom is bestuurlijk vanuit de Gooi en Vechtstreek het afgelopen half jaar in de stuurgroep RES Noord-Holland Zuid intensief en met succes ingezet op het maken van een eigen deel-RES. Dit is overgenomen in de startnotitie RES Noord-Holland Zuid.

1C Door een deel-RES Gooi en Vechtstreek op te stellen maken wij een eigen strategie, samen met onze lokale partners, die past bij ons grondgebied.

Dit betekent dat wij ons niet laten leiden door de landelijk meest voor de hand liggende, “one size fits all” oplossing om zo veel mogelijk windturbines en grote zonnenvelden te realiseren. We maken ons een eigen pad voor de energietransitie, dat past bij onze unieke regio.

2 Regiospecifieke uitgangspunten meegeven als kader voor de deel-RES Gooi en Vechtstreek. De raad voert regie op de energietransitie in de eigen regio, door de lokale uitgangspunten vast te stellen voor het opstellen van de deel-RES Gooi en Vechtstreek. In de startnotitie zijn vier leidende principes opgenomen (p. 12 en 13). Hieraan wordt vanuit Gooi en Vechtstreek het volgende toegevoegd voor onze deel-RES:

2A De energiebesparingsopgave in de gebouwde omgeving heeft prioriteit

De CO₂ uitstoot in onze regio komt immers voor 70% van energiegebruik door de gebouwde omgeving. Dit betekent dat hier nog bovengemiddeld veel te winnen is, gezien het relatief hoge aandeel gebouwen met een laag energielabel. Verder is vermindering van de energievraag een efficiënte (haalbare) en kosteneffectieve (betaalbare) manier om CO₂ te reduceren. Tenslotte maakt het de investeringsopgave in het energienet in de toekomst minder groot, omdat er minder energie nodig is. Dat er landelijk binnen de RES nog relatief weinig aandacht is voor energiebesparing, doet daar niets aan af.

2B De optimale hernieuwbare energiemix past bij de unieke regionale landschappelijke en gebiedskwaliteiten en de economische kansen (dit betreft opwekking van hernieuwbare energie in de ondergrond, op de bovengrond en in de bebouwde omgeving.*

De regionale optimale energiemix voor opwekking van hernieuwbare energie in de ondergrond, op de bovengrond en in de bebouwde omgeving past bij de regionale landschappelijke en gebiedskwaliteiten en de economische kansen. Bij de opzet van de RES wordt de opbrengst ten opzichte van de impact van energiewinning op het gebied in beeld gebracht. Om recht te doen aan de unieke landschappelijke en ruimtelijke kwaliteiten van Gooi en Vechtstreek wordt het Landschapsbeeld Gooi en Vechtstreek en het Onderzoek energietransitie en cultuurhistorie Gooi en Vechtstreek gebruikt als inbreng voor de kernkwaliteiten.

2C De kansen voor geo- en aquathermie als energiebron wegen volwaardig mee.

Geothermie en aquathermie zijn in onze regio relevante kansen om op een duurzame wijze in warmte te gaan voorzien. Dit blijkt uit de energiekansenkaarten, die we met de regionale partners van “Samen op Pad” zorgvuldig voor onze regio hebben opgesteld. Deze bronnen mogen in onze deel-RES dan ook niet ontbreken. Landelijk is er echter rondom de RES nog weinig aandacht voor deze bronnen.

2D De raadsleden zijn betrokken gedurende het opstellen van de RES en nemen kaderstellende besluiten. We werken samen met onze partners van “Samen op Pad” en bewoners aan de energietransitie.

- De inrichting van het bestuurlijke proces dient om de raadsleden optimaal in staat te stellen hun rol te nemen. Dit is ook reden om deze startnotitie voor te leggen aan de gemeenteraden. Daarnaast wordt ook de concept RES ter besluitvorming aan u voorgelegd, ook al is dat vanuit de landelijke RES-handleiding geen verplichting omdat informeren zou volstaan. Juist de raadsleden zijn in staat om de RES te voorzien van democratische legitimiteit, hier kaders voor te stellen en de uitvoering te controleren.
- Maatschappelijk is het uitgangspunt de in 2017 gestarte samenwerking tussen gemeenten en partners in de regio Gooi en Vechtstreek aan de energietransitie “Samen op Pad”. Partners zijn de energiecoöperaties, energie- en waternetbeheerders, woningcorporaties en huurdersverenigingen.

Kanttekeningen

Hoe groot de opgave voor de RES NHZ is, is niet duidelijk. Partijen hebben afgesproken bij de start van de RES nog geen verdeling van deze opgave te maken. De regio's kunnen zo dus zelf hun eigen ambitieniveau bepalen. Indien blijkt dat bij oplevering van de concept RES-en vanuit de 30 energieregio's er te weinig plannen zijn om de 35 TWh te realiseren zal er alsnog een verdeelsystematiek in werking treden. Deze systematiek wordt in de loop van 2019 uitgewerkt op nationaal niveau .

Financiën, middelen & capaciteit

De verwachting is dat het opstellen van de RES 1.0, zoals omschreven in de Startnotitie RES NHZ, geen financiële risico's meebrengt voor de gemeente. Het Rijk voor stelt voor 2019, 2020 en 2021 per jaar 22,5 miljoen euro ter beschikking voor ondersteuning van het Nationale Programma RES. Daarvan is 12 miljoen euro per jaar beschikbaar voor ondersteuning van het RES-proces in de dertig regio's. Voor RES-regio Noord-Holland Zuid is dat €2,55 mln. Deze middelen komen beschikbaar na ondertekening van het Klimaatakkoord. Vooruitlopend hierop is in 2019 reeds gestart met de voorbereidingen voor RES NHZ (en RES NHN), waar de nu voorliggende Startnotitie RES NHZ het resultaat is. De provincie Noord-Holland financiert dit voor om zo geen tijd te verliezen om te werken aan de energietransitie, in afwachting van toekenning van middelen vanuit het Klimaatakkoord.

Uitvoering

Het proces om de RES tot stand te brengen begint met een startnotitie die in de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de Waterschappen wordt gebracht. De startnotitie beschrijft de voorgestane procesaanpak en de kaders en randvoorwaarden binnen het proces. Besluitvorming van de raden binnen de regio vindt plaats in september / begin oktober. Uitkomsten van de lokale besluitvorming wordt geduid in het regionale portefeuillehoudersoverleg van 31 oktober. Na de vaststelling van de startnotitie wordt een participatieproces gestart. Lokaal (gemeente) en per (deel)regio worden thematische en ruimtelijke ateliers georganiseerd, om informatie en input op te halen voor de RES en de samenleving te betrekken bij de opgave van de RES. De gemeenten worden hierbij ondersteund door het programmateam van RES Noord Holland Zuid.

Het gemeenschappelijke ondersteuningsprogramma vanuit de RES NHZ, biedt de mogelijkheid om informatieve sessies en werksessies te organiseren. De sessies zullen voor zowel raadsleden, stakeholders zoals de corporaties als bewoners georganiseerd gaan worden. Ook kunnen de gemeenten gebruik maken van een goede participatiestrategie en hun eigen communicatiecampagnes versterken en inzetten voor de deel-RES.

De werkzaamheden voor 2019 zijn met name het vinden van zoekgebieden voor de opwek van hernieuwbare energie, om vanuit de regio bij te dragen aan de landelijke opgave voor 35 TWh aan duurzame energie in 2030. Bestaande opstellingen voor wind en zon (vanaf circa 70 panelen) tellen mee in de 35 TWh aan duurzame energie dat in 2030 moet worden opgewekt.

De formele planning van de RES is gekoppeld aan het proces van het landelijk klimaatakkoord. De stuurgroep RES NHZ heeft afgesproken om vooruitlopend op de formele ondertekening van het Klimaatakkoord met de uitwerking van de concept RES te starten. Binnen 18 maanden na vaststelling van het Klimaatakkoord moet een definitieve RES 1.0 worden voorgelegd. De startnotitie is het begin van een cyclisch proces om te sturen op de energietransitie. Zie onderstaande tabel met de planning.

Het RES-traject kent een doorlooptijd tot 2030. Ten minste elke twee jaar wordt de RES gemonitord, geactualiseerd en vastgesteld (RES 2.0 en verder). Behaalde resultaten, ontwikkelingen rond warmtebronnen en locatiekeuzes voor hernieuwbare opwek worden doorgevoerd in de geactualiseerde RES. Hier zal ook besluitvorming over plaatsvinden door de gemeenteraden, Provinciale Staten PNH en het algemeen bestuur van de waterschappen. Na de vaststelling van de RES 1.0 wordt de ruimtelijke opgave verankerd in het omgevingsbeleid, dit betreft de uitvoering van de RES en geeft momenten voor besluitvorming.

Planning deel-RES Gooi en Vechtstreek en RES-NHZ*

Tijd	september 2019	september-januari 2020	februari 2020	februari 2020-maart 2021	maart 2021	Tot 2030 tweejaarlijkse RES-cyclus
Product RES	Startnotitie RES NHZ en uitgangspunten deel-RES GV	Opstellen concept deel-RES GV als bouwsteen voor RES NHZ	Concept deel-RES GV gereed om aan te leveren bij RES NHZ	Opstellen deel-RES GV 1.0	RES 1.0	RES 2.0 in 2023 etc.
Rol raad	Vaststellen (landelijke verplichting is minimaal kennismaken door raad)	Participatie raadsleden, waaronder 23 september regiopodium met serious game RES	Advisering aan college over concept deel-RES GV (landelijke verplichting is minimaal kennismaken door raad)	Participatie raadsleden	Vaststellen (raadsbesluit is landelijke verplichting)	Bevoegdheid raad, verankeren via Omgevingswet

* op basis planning Nationaal Programma RES van 11 juni 2019, onder voorbehoud van ondertekening Klimaatakkoord najaar 2019

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

D. Emmer

P.I. Broertjes

Bijlage(n)

1. Informatieblad RES NHZ
2. Startnotitie RES NHZ